

TORARICA

Opgedragen aan allen die ik liefheb

TORARICA

DE OUDE HOOFDSTAD VAN SURINAME

JOHN H. DE BYE

WalburgPers

Tekstredactie
Tim Pardijs, Zutphen

Omslagontwerp
Jennefer Kempenaar, Studio JNNFR, Amsterdam en Uitgeversmaatschappij
Walburg Pers, Zutphen

Ontwerp binnenwerk
Karel Meijer, KM Grafisch Werk te Utrecht

© 2017 John H. de Bye, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 2017 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen
te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt
verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

ISBN 9789462490741
NUR 680

Inhoud

Een woord vooraf 7

Suriname als Engelse kolonie 9

De aanslag op Francis Willoughby, graaf van Parham
en de afhandeling daarvan te Torarica 11

Suriname als Nederlands wingewest 23

Een oorlogsfregat 23

Wat men schreef over Torarica 27

Plakkaten betrekking hebbende op Torarica 35

Op zoek naar Torarica 37

De eerste expeditie 37

De tweede expeditie 40

Datering van de scherven 42

Kamperen op Torarica 43

Torarica niet gevonden? 47

Plantages 51

Overbrug aan de Surinamerivier 51

Crommenie aan de Surinamerivier 58

Nahamoe aan de Surinamerivier 103

Appendix 113

Noten 121

Bronnen 123

Nawoord 125

Een woord vooraf

Verhalen over een oude hoofdstad van Suriname, gelegen aan de bovenloop van de Surinamerivier, waren genoeg om mijn interesse te wekken en spraken zo sterk tot mijn fantasie en verbeelding dat ik het niet kon laten in de archieven te duiken en alle gegevens over dit plaatsje te verzamelen. Maar eerst moest Torarica, zoals deze stad heette, gevonden worden. Waar in 's hemelsnaam lag deze kleine vlek?

Wie hadden daar gewoond? Wie had gedurfd zich daar in de Suri-naamse jungle te vestigen en geprobeerd er een bestaan op te bouwen? Zou ik nog namen van de kolonisten in de archieven kunnen achterhalen en mij een beeld kunnen vormen van hun leven en van hun strijd om het bestaan? Al deze vragen vroegen om een antwoord en waren de reden waarom ik met dit onderzoek begon. Dat ik daadwerkelijk in de jungle ter plaatse terecht zou komen en dat mijn onderzoek mij door meer vergeelde documenten zou voeren dan mij lief was, wist ik toen nog niet. Maar toen ik jaren later aan de oever van de Surinamerivier zat op de plek waar vroeger Torarica lag en keek over het door de maan beschenen water, besefte ik dat 350 jaar geleden er ook mensen op deze plaats gezeten hadden, genietend van het licht van diezelfde maan.

Suriname als Engelse kolonie

In 1650 zond Francis Willoughby, vijfde baron van Parham, een expeditie van 40 man onder leiding van sergeant-majoor Anthony Rowse vanuit Barbados naar de kust van het vaste land van Guyana met de opdracht een geschikte plaats voor een vestiging te zoeken.

Ze zeilden de Surinamerivier op en waren enthousiast over wat zij zagen. In vergelijking met het eilandlandschap van Barbados was het hier een verademing. Tropische bossen en brede rivieren kenmerkten het land.

Op 9 augustus 1651 stuurde Willoughby een brief naar zijn vrouw waarin onder meer Suriname beschreven werd:

'It is commended by all that went, for the sweetest place that ever was seen; delicate rivers, brave land, fine timber. They were out almost five months and amongst forty persons, not one of them had so much as their head ache. They commend the air to be so pure, and the water so good, as they had never such stomachs in their lives, eating five times a day plenty of fish and fowl, partridges and pheasants innumerable: brave savannahs where you may in coach or on horseback, ride thirty or forty miles.'

Verder vertelde Willoughby in de brief wat hij van plan was:

'[...] sending hence a hundred men to take possession and doubt not but in a few years to have many thousands there.'

De kolonie is dus eigenlijk pas in 1651/1652 gesticht.

Francis Willoughby bezocht Suriname voor het eerst in 1652 (hij vertrok van Barbados in maart 1652), nadat hij in januari 1652 uit zijn waardigheid als Gouverneur van Barbados ontzet was en van het eiland was verbannen. Francis was een royalist en na terugkeer van koning Karel II werd hij weer in ere hersteld en bij charter van 2 juni 1663 kreeg hij ‘Serrinam of Surrinam’ in eigendom. De vertaalde omschrijving van Willoughbyland, zoals Suriname toen heette:

‘...leggende in de breedte Oost en West een Engelse myl voor de westelyke Boorden van de Rivier van Coppenam, en Oostelyk eene Myl van of voorby de Rivier Marawyne, zijnde van het Oosten tot het Westen veertig uren gaans of daaromtrent, en strekkende van de grooten Oceaan of Zee genaamd de Noord Zee, Zuidwaarts op in het Land tot aan de Hoofden of Wattervallen van de gezegde Rivier, en van daar in een rechte lyn tot in den grooten Oceaan genaamd de Zuid Zee...’¹

Als tegenprestatie zou Willoughby aan de koning 2000 pond tabak per jaar en een vijfde van het eventueel gevonden goud en zilver leveren. Bovendien zou hij moeten zorgen voor twee witte paarden als de koning ooit in Suriname op bezoek kwam.

Na bezetting van Suriname door de Engelsen in 1652 werd de sergeant-majoor die inmiddels bevorderd was tot luitenant-kolonel Anthony Rowse aangesteld als gouverneur van Willoughbyland. Hij werd in 1654 opgevolgd door majoor William Byam die als luitenant-generaal in functie bleef tot 1667.

Byam werd op 9 maart 1622 geboren in Luckham Somerset als zoon van Eduard Byam en Elisabeth Eaglesfield en trouwde in 1670 met Dorothy Knollys te Barbados. Hij was ook een royalist en werd daarom in 1652 ook gedwongen Barbados te verlaten. Met andere royalisten vertrok hij naar Suriname. Hij stierf in december 1670 op Antigua, waar hij als gouverneur aangesteld was. Voor zover bekend had hij twee kinderen, Willoughby Byam en Edward Byam.

Francis Willoughby werd circa 1605 geboren en overleed op 23 juli 1666, toen zijn fregat en vlaggeschip Hope tijdens een orkaan met man

en muis bij Guadeloupe verging. Zijn vader was William Willoughby die getrouwd was met Frances Manners. Op 21-jarige leeftijd trouwde Francis met Elisabeth Cecil. Zij kregen vier kinderen: Diana Willoughby (circa 1625-1648), Frances Willoughby (1625-1659), Elisabeth Willoughby († 1 augustus 1695) en William Willoughby (?-1673).

De aanslag op Francis Willoughby, graaf van Parham² en de afhandeling daarvan te Torarica

In 1665 zeilde Francis Willoughby van Barbados naar Suriname en bij zijn aankomst op 9 mei brak er een besmettelijke ziekte uit in Torarica die zich binnen korte tijd over de hele kolonie verspreidde en vele slachtoffers maakte.

Suriname had toen 4000 vrije inwoners van alle rassen, verdeeld over 175 plantages en bovendien nog 30.000 tot 45.000 slaven.

Was het toeval dat ook rond die tijd een pestepidemie in Londen heerste die ongeveer 100.000 slachtoffers eiste? Op 5 juni werden daar de theaters voor zestien maanden gesloten en het hof verliet Londen in juli 1665. Daar men toen dacht dat de pest door syfilis bestreden kon worden, werden de bordelen ook daardoor zeer frequent bezocht, men hoopte op een genezende geslachtsziekte. Gelukkig werd door de strenge winter van 1665-1666 de epidemie daar spontaan bedwongen.

Behalve grondlasten moesten de planters ook een percentage van de opbrengsten van hun plantage aan Willoughby afstaan, wat zoals zal blijken, veel kwaad bloed zette.

Abusievelijk staat in de literatuur vermeld dat hij gedurende dit bezoek aan Torarica door John Allin³ met een zwaard aangevallen werd in de kerk van Torarica.

Zoeken op internet leverde in de catalogus van Reese meer gegevens op in de vorm van een advertentie waarin een boekje te koop werd aangeboden:

Attempted Murder of the Governor of Barbados

22. [Byam, William]: AN EXACT RELATION OF THE MOST EXECRABLE ATTEMPTS OF JOHN ALLIN, COMMITTED ON THE PERSON OF HIS EXCELLENCY FRANCIS LORD WILLOUGHBY OF PARHAM, CAPTAIN GENERAL OF THE CONTINENT OF GUIANA, AND OF ALL THE CARIBBY-ISLANDS, AND OUR LORD PROPRIETOR.

London: Printed for Richard Lowndes, 1665. 12,[1]pp. Small quarto. Modern red gilt morocco by Riviere, gilt title on front cover, gilt inner dentelles. A fine copy, untrimmed.

Allin, a successful planter in Barbados who appears to have been somewhat unbalanced, was accused of blasphemy and later of dueling. This earned him a reprimand from Lord Willoughby, who became governor of the island following the Restoration. Allin took offence and attacked Willoughby with a sword, removing two of his fingers and slicing his forehead, before stabbing himself. He then attempted to shoot himself, finally taking poison en route to prison. To set an example, his body was drawn and quartered and his remains were 'dry-barbicated or dry-roasted, after the Indian manner, his head to be stuck on a pole at Parham, and his quarters to be put up at the most eminent place of the colony.'

SABIN 9704. WING B6376. HANDLER 5. EUROPEAN AMERICANA 665/23. \$5000.-

Dit authentieke verslag van de moordaanslag, geschreven door Byam, bleek nog te bestaan. Met enige moeite lukte het mij een kopie van de inhoud te bemachtigen. Een vrije vertaling van de Oud-Engelse tekst heb ik hierna opgenomen.

Deze verschrikkelijke schelm (zoals het vervolg van dit verhaal zal demonstreren) werd in Londen geboren en dreef enkele jaren handel

op Barbados, van waar hij vluchtte en op 10 april anno 1657 in deze kolonie aankwam.

Hier was hij erg ijverig maar verslaafd als hij was aan vloeken, verwensen en dronkenschap, werd hij op 15 februari 1659 aangeklaagd voor verschrikkelijke godslasteringen waarbij hij de meest gezegende heiland van de wereld vervloekte met uitdrukkingen die slechts door duivels gebruikt kunnen worden. Bij het herhalen van deze vloeken in de rechtszaal begon het fundament van het gebouw angstaanjagend te kraken tot onuitsprekelijke verbazing van het bevende gehoor.

Dit vreselijk teken van goddelijk ongenoegen bracht geen berouw bij deze verachtelijke godslasteraar die de Bijbel negeerde en spotte met heilige zaken en zijn vrije uren doorbracht met romances en bestudering van het leven van de Romeinen en drieste dappere figuren die zijn bewondering wekten (hetgeen hij vaak genoeg in gesprekken uitte): bijvoorbeeld hoe een ieder die beschikt over een beetje durf en moed, als hij gemarteld zou worden of oneervol publiekelijk terechtgesteld zou worden, de hand aan zichzelf zou moeten slaan met een mes of vergif en zichzelf daarmee zou moeten verlossen.

Bovendien verdedigde hij de mening dat kinderen die ellende meemaken gerechtvaardigd zouden zijn hun ouders die hun tot de bedelstaf brachten, te vervloeken en te doden.

Hij zag er goed uit maar had een geringe ontwikkeling die (als hij fatsoenlijk geweest was) verbeterd had kunnen worden. Hij had atheïstische principes maar over sommige onderwerpen had hij zeer rationele en goede ideeën, vooral over het planten waarin hij door de tijd en ervaring zeer bekwaam geraakt was. Door deze kennis kon hij zijn mager fortuin vergroten maar dit vergrootte ook zijn vreemde angst die hem meer deed dwalen dan planten. Vaak zei hij dat als zijn werk en vlijt hem niet meer paarden voor zijn rijtuig zouden opleveren dan de keizer had, hij nooit zo zou zwoegen. Verder verklaarde hij dat als zijn plantage het hem toestond hij een schip zou kopen, naar Constantinopel zou varen en daar de Grote Turk zou vermoorden. Hij versmaadde contact met anderen want hij was geboren om parlementen op te blazen en koninkrijken te verwoesten

et cetera. Deze en dergelijke gezwollen gedachtenspingsels ontsnapten dikwijls aan het ijdele brein van deze desperado.

Op 4 november anno 1663 uitte hij wat sarcastische opmerkingen aan het adres van kapitein John Parker die hem vinnig wees op Allin's geuite godslasteringen. Daardoor begon een geschil dat eindigde in een duel waarbij kapitein Parker gewond raakte. Allin vluchtte en verschool zich in den beginne maar toen hij zag dat er geen gevaar dreigde, kwam hij weer tevoorschijn.

Toen Parker daarna herstelde, verklaarde Allin dat als dat misgelopen was hij door zijn slaven een grote brandstapel zou hebben laten bouwen en als die goed brandde, hij zichzelf doorstoken zou hebben en de vlammen ingelopen zou zijn om een eerloze dood te ontlopen.

Op 18 november arriveerde Zijne Excellentie in deze rivier, tot groot genoegen van alle bewoners omdat Zijne Excellentie na God de stichter en essentie van deze kolonie is.

Aan Allin werd verteld dat Zijne Excellentie al in Barbados was geïnformeerd over zijn godslasteringen en zijn duel en dat diepgaand navraag was gedaan over de straf die hij had ondergaan voor deze misdaden en onderzocht was of hij sinds zijn straf en schuldbekentenis enige spijt en beterschap getoond had, hoe hij zich daarna gedragen had en hoe het kwam dat hij verkozen was als vertegenwoordiger en belangrijke kantoren in de kolonie kon bezitten. Geconcludeerd was dat het een schandaal was dat een dergelijk godslasteraar belast kon worden met zulke waardige plaatsen. Allin dacht abusievelijk dat deze wetenschap door kapitein Parker Zijne Excellentie in het oor gefluisterd was, waarna hij een zeer beleefde brief schreef naar Zijne Excellentie ter verdediging van zichzelf. Hij ontkende dat hij ooit deze vervloekte uitdrukkingen had gebruikt, dat de beschuldiging boosaardig bedoeld was en hij beweerde dat als hij iets verkeerd gedaan had dat het was te drinken op de gezondheid van de koning en dat kapitein Parker, door zijn vijandige houding tegenover hem zijn vooroordeel en verachting had uitgelokt.

Op kerstdag waren alle heren die woonden in de omgeving van de plantage van Zijne Excellentie bij hem uitgenodigd en ook Allin (hoewel hij niet uitgenodigd was) stapte de volgende dag bij hem

binnen. Zijne Excellentie ontbood hem heimelijk in zijn kamer, vertelde hem dat hij zijn brief ontvangen had en dat hij zag dat hij zeer geschikt was de kolonie te dienen en het jammer vond dat de zaken, waarvan hij zei dat hij ze niet durfde noemen, tegen hem bewezen zouden kunnen worden; dat hij hem had laten roepen om hem te vertellen dat hij niet bevooroordeeld was maar slechts recht moest spreken; vele mensen hadden geklaagd over de wulpsheid van dit land en niet alleen kapitein Parker maar vele anderen hadden hem over de zaken ingelicht en dat hij nooit bij kapitein Parker een vooroordeel over het land had bespeurd (zoals Allin beweerde) en wat het duel betreft moest hij wel streng volgens de wet optreden omdat hier mensenlevens mee gemoeid waren et cetera, maar dat hij geen slechte bedoelingen had met zijn persoon of zijn landgoed. Allin antwoordde dat boze tijden vreemde effecten opriepen et cetera en toen hij wegliep, vroeg hij aan Zijne Excellentie of zijn bezoek aanstootgevend geweest was en Zijne Excellentie antwoordde dat hij niemand van buiten zijn huis vertrouwde en ook niet direct uitzag naar zijn gezelschap tot zaken rechtgezet waren.

Dit onderhoud onder vier ogen werd direct door Allin opgeschreven en werd later bij zijn papieren teruggevonden. Direct na dit gesprek informeerde Allin verschillende kennissen wat er gebeurd was. Hij trok zich terug en liet zich niet meer in het openbaar zien. Alle mensen verzekerden hem dat Zijne Excellentie geen vooropgezette bedoelingen had met hem of met zijn landgoed, want als dat wel zo geweest was dan had deze hem allang opgesloten. Niettegenstaande al de goede adviezen concludeerde Allin in zijn hardnekkig wantrouwen dat Zijne Excellentie toch bedoelingen had met zijn wijngaard, zoals hij zijn plantage noemde, en hem ter dood zou veroordelen waardoor deze verbeurd verklaard kon worden. Deze ongegronde veronderstelling maakte hem verschrikkelijk kwaad en geleid door een goddeloze inslag ontstond de gedachte aan dodelijke wraak op de onschuldige Excellentie en over zijn eigen dood. Deze uitgedachte misdaad kon op 2 januari tot uitvoer gebracht worden. Nadat hij een kort stevig kapmes buitengewoon scherp gemaakt had, gebood hij vijf neger-slaven en een blanke bediende wat etenswaren

in zijn boot te laden, samen met wat hakbijlen. Hij riep toen een andere blanke bediende en zei tegen hem dat als hij hoorde dat hij, Allin, dood was, hij van zijn bezit mocht nemen wat hij kon krijgen en dat hij hem daarna de vrijheid schonk. Nadat hij dit gedaan had, zette hij koers naar het zuidelijk deel van plantage Parham en op een open veld, niet ver van een pad dat leidde naar Noetia, bij een verlaten zaagplaats, gaf hij zijn negerslaven de opdracht een hut te bouwen en zond enkele van hen erop uit om uit te kijken of er iemand aankwam. Om ze niet te laten opvallen, moesten ze elk wat hout op de schouders dragen alsof ze afkomstig waren van een nabijgelegen plantage. In deze omgeving liep Zijne Excellentie vaak wat onoplettend rond en deze gewoonte gaf Allin moed zijn plan tot uitvoer te brengen, maar de voorzienigheid hield Zijne Excellentie van de plaats waar zijn moordenaar hem opwachtte. Op maandag 2 januari meerde Zijne Excellentie laat bij de steiger aan na een bezoek aan een naburige plantage. Allin lag onopgemerkt verscholen om hem bij zijn aankomst te vermoorden maar tot zijn teleurstelling kwam een wacht met een lantaarn Zijne Excellentie tegemoet. Die dag waarop Zijne Excellentie een buurman, ongeveer 2 mijl van Parham, met een bezoek vereerde zond Allin een neger genaamd Boy met een brief naar Zijne Excellentie maar deze werd niet achtergelaten of bezorgd omdat bovengenoemde pas laat met zijn bark terug kwam.

Die nacht vroeg Allin zijn bedienden om eten klaar te maken en hij zei: 'Kom, laten we wat eten voor ik sterf.'

De bediende antwoordde: 'Dat hoop ik niet meester. Ik hoop dat er geen reden is om te sterven.'

'Dat kan ik nog niet zeggen', antwoordde Allin.

De volgende ochtend, dat was dus de vierde dag, stuurde Allin een brief, weer met dezelfde negerslaaf Boy, en gebod hem dringend de brief persoonlijk af te leveren.

Deze ging, geen kwaad vermoedend, naar Zijne Excellenties kamer en gaf hem de brief die in een boomblad gewikkeld en niet verzegeld was en vertrok toen.

Zijne Excellentie had echter al (omdat Allin op zijn recht stond en zei onschuldig te zijn aan de godslastering waarvoor hij beschuldigd

werd) de documenten van Allins proces opgevraagd en die waren ongeveer tezelfdertijd als Allins brief bezorgd. Hierin vond hij drie positieve verklaringen, zijn aanklacht en de door het hof opgelegde straf voor zijn godslasteringen. Daarna toonde Zijne Excellentie mij⁴ en majoor Banister (terwijl wij op zijn plantage wandelden) de brief van Allin. Met wat een onbeschaamdheid die geschreven is, zal uit de ingesloten kopie blijken. Zijne Excellentie was afkerig om hem te wantrouwen omdat hij hem geen kwaad hart toedroeg en alleen kennis wilde nemen van de vreselijke godslasteringen door hem geuit en wilde onderzoeken welke juridische stappen ondernomen moesten worden omdat zulke verschrikkelijke zaken niet lichtzinnig opgenomen mogen worden. Hij vertelde ons dat hij voor zijn eigen genoegdoening om alle documenten gevraagd had en ze vanochtend ook ontvangen had. En wat betreft de straf voor het duel waar Allin zo bang voor was: hij zou hem hierover niet ondervragen wat er precies gebeurd was omdat dat nooit opgetekend was of bekend was geworden et cetera.

Zijne Excellentie had de raad uitgenodigd om hem deze avond in Parham te bezoeken. Eigenlijk zou hij dan reeds vermoord zijn omdat hij van plan was naar zijn windmolen te lopen nabij de plaats waar Allin verscholen zat maar door de aankomst van enkele heren van de raad zag hij daarvan af.

Toen het gebruikelijke uur voor het avondgebed aangebroken was ging iedereen naar de kerkdienst in de eetzaal boven waar ikzelf, de raad en verschillende heren uit de kolonie benevens de huisbedienden Zijne Excellentie vergezelden.

En toen de kapelaan het eerste vers las, 2 Samuel 3 vers 27: '[...] en Joab stak Abner dodelijk in de buik' et cetera kwam Allin de zaal binnen met een akelig en ijselijk vertrokken gelaat, in het begin door niemand herkend, alsof hij een beleefde toespraak zou houden, met zijn rechterhand met het scherpe kapmes verborgen achter zijn rechterdij. Zo gauw hij dicht in de buurt van het hoofd van Zijne Excellentie kwam, haalde hij naar hem uit voor ik, die het dichtst bij stond, dat kon verhinderen. Direct snelden andere heren toe en op het ogenblik dat ik hem vastgreep, stak Allin met het korte

kapmes zichzelf in zijn rechterzij waarna hij neerviel. Een ieder was verwonderd en met afschuw vervuld en had ik er niet met kracht op aangedrongen hem te sparen om aan het gerecht over te dragen, dan hadden ze hem zeker vermoord. En toen hij hoorde dat ze riepen: ‘Dood die hond’, antwoordde hij: ‘Ik ben hier gekomen om te sterven, om de graaf te doden en dan mijzelf’.

Nadat ik hem met behulp van een wacht had vastgebonden, kon ik mij om Zijne Excellentie bekommeren, die goddank er beter van afgekomen was dan ik verwacht had, met een kapwond schuin over het voorhoofd. Maar zijn ergste verwonding was aan zijn linkerhand die hij omhoog gehouden had bij de eerste slag. Zijn wijs- en middelvinger waren afgesneden en hij zou nog een derde vinger verloren hebben als die niet door een grote ring die hij droeg beschermd was geworden.

Ik ging weer naar Allin en beval hem te fouilleren. In zijn zak vond men wat kruut en kogels en verschillende papieren. Hij had een gapende wond in zijn zij en rond zijn buik was een strak nieuw koord gewikkeld waarvan ik het doel niet begreep. Een chirurgijn werd gevraagd hem te verzorgen en hem te verbinden. Ik bestudeerde met de raadsleden de papieren die hij naar Zijne Excellentie gestuurd had, die ik hierin ook opgenomen heb, opdat de wereld kan zien wat een heerszuchtige en bloeddorstige schurk hij was, maar deze brief, zoals vermeld in de p.s., was verzonden maar niet bezorgd.

De brief was geadresseerd aan:

‘Zijne Excellentie Lord Willoughby, onze Eigenaar’

Dit is een uittreksel van de brief van de heer Allin aan Zijne Excellentie

Mijnheer,

*Uw marchalls lieten doorschemeren dat zij mij zouden komen arresteren, waarom ik mijn huis ontvlucht ben. Ik ben nu verscho-
len en heb besloten mij nooit door een mensenkind te laten vangen
etcetera.*

Ik vraag U eerbiedig, wens en verwacht dat U mij met mijn Boy, brenger dezès, generaal pardon zult verlenen zowel voor woorden, godslasteringen en het duel met kapitein Parker gevochten zoals ik hierbij ook een pardon voor kapitein Parker vraag etcetera.

Als U mij dit generaal pardon niet stuurt, denk er dan aan dat U schuldig zult zijn aan al het bloed dat ik zal doen vloeien en aan de ellende die ik zal veroorzaken en die groter zal zijn dan een man ooit veroorzaakte. Bij ontvangst van dit pardon zal ik mijn wapens neerleggen en naar U toekomen met de bedoeling mij aan U te onderwerpen etcetera.

Hij die zijn eigen leven ontvlucht mag het leven besturen van een ieder in deze wereld en ik heb teveel van een Romein in mij om mijn eigen leven te bezitten als ik daar niet van kan genieten in vrijheid en eer. Mijnheer, zelfs de vorige nacht had ik, toen U aan wal kwam, Uw leven in mijn hand, met getrokken zwaard en met evenveel moed als Caesar ooit gehad heeft en ik was zo op mijn gemak dat ik onder de indruk kwam van het voordeel dat ik had, mijn rede won het van de passie en ik zei tot mezelf dat het niet goed zou zijn deze Edelmannu te doden. Daarom mijnheer, bedenk als U met mij te doen hebt, dat U te maken heeft met een edelmoedige vijand.

Mijnheer, concluderend kan ik zeggen dat, als U mijn Boy gevangen neemt of hem dwingt iets te vertellen of dat hij niet terug is bij het ondergaan van de zon, of dat hij onverrichter zake terug komt, ik daaruit zal afleiden dat het Uw bedoeling is mij te vernietigen of dat U mij tenminste met smaad wil overladen, hetgeen ik nooit zal kunnen verdragen. Ik zal afstand doen van alle trouw en mij wreken op al mijn vijanden, en daarna mijzelf doden.

Mijnheer

Ik ben Uw trouwe dienaar

Vanuit het bos,

3 januari 1664

John Allin

*Mijnheer, ik zond dit gisteren om klokslag één uur,
Maar U was niet thuis.*

Zijn brief was te uitgebreid en te onbeschaamd om in zijn geheel in dit kort verslag te verwerken, maar dit waren de belangrijkste delen, maar de meeste van deze uitbarstingen werden in de laatste brief naar Zijne Excellentie niet overgenomen, want als ze wel gespuid waren dan had men voorzichtiger kunnen zijn en de bloedige aanslag op Zijne Excellentie kunnen verhinderen.

Deze nacht had Allin folterende pijn en de wond veroorzaakte erg hoge koorts. Hij had nergens spijt van, behalve dat het hem niet gelukt was Zijne Excellentie te doden. Hij vervloekte de jas die hij droeg (die van één van zijn negerslaven was en daarom onbekend voor hem) waardoor zijn zwaard verhinderd werd diep in zijn lichaam binnen te dringen. De kapelaan van Zijne Excellentie wilde hem wat geestelijke steun geven maar hij zei dat deze beter tot het gespuis kon gaan praten en niet met hem.

Hij beroemde zich op de daad die hij gepleegd had, maar betreurde het dat deze mislukt was en toen hij door een goede kennis onderzocht werd over zijn medeplichtigen antwoordde hij dat niemand goed genoeg was om zo een nobele daad met hem te delen. Toen hem gevraagd werd of hij iets zou doen om zichzelf van kant te maken zei hij dat hij dat elk ogenblik kon doen.

Om ongeveer 12 uur 's nachts, toen de wacht even de kamer uit gegaan was, haalde hij een pistool te voorschijn (die waarschijnlijk aan zijn dij gebonden geweest was) laadde die, hield hem tegen zijn borst en haalde de trekker over. Het pistool ging niet af. Hij riep toen de wacht en vroeg om een vuurtje om zijn pijp op te steken. Toen hij het brandende kooltje kreeg hield hij die tegen de kruitpan van het pistool, maar ook nu ging het schot niet af. Toen men het pistool ontdekte werd dat hem afgenomen.

Omdat hij geen wapen meer had om zichzelf te doden trachtte hij stiekem van de wacht een andere te krijgen waarbij hij steeds bleef aandringen. Hij had nergens spijt van behalve dat het hem niet gelukt was Zijne Excellentie te vermoorden en daarna de hand aan zichzelf te slaan.

Op de zesde dag werd hij naar de gevangenis gestuurd begeleid door een sterke wacht en leek vrolijk toen hij op de boot gezet werd

maar hij had nog geen twee mijl gevaren toen hij zijn einde voelde naderen maar dit ontging de wacht. Hij babbelde wat en werd plotseling overvallen door heftige inwendige pijnen en vlak daarna blies hij de laatste adem uit.

Zijn lijk werd afgeleverd bij de gevangenis waar ik meerdere chirurgen de opdracht gaf sectie op hem te verrichten en er speciaal op te letten of hij vergif had ingenomen. Zij vonden een 'landocum'⁵ pil in zijn ingewanden en ook gedeeltelijk verteerde pillen. Deze waren hem stiekem door een sergeant chirurgijn die hem verbonden had, verstrekt in ruil voor een diamanten ring en enige kleine cadeaus, die nu, jammer genoeg echter te laat, zijn stommitieit betreurde.

De onderzoeksjury bevond Allin schuldig en omdat een ongehoorde aanslag bestraft moest worden met een ongebruikelijke straf werd zijn naakte lichaam door de beul en enige negers van de gevangenis naar de schandpaal in het dorp Torarica gesleept waar een barbecue was opgezet. Zijn ledematen werden afgesneden en hem in het gezicht geworpen waarna ze samen met zijn ingewanden onder de barbecue verbrand werden. Dat gebeurde ook met een opriemd geschrift dat hij nagelaten had om na zijn dood gepubliceerd te worden. Zijn hoofd werd afgesneden en zijn lichaam in vier delen verdeeld. Nadat die op het vuur gedroogd waren op de indiaanse manier werd zijn hoofd op een paal op Parham gestoken en de vier delen van zijn lichaam werden op de belangrijkste plaatsen van de kolonie geplaatst. De paal was gemaakt van zeer duurzaam hout als afschrikwekkend voorbeeld voor zulke onverbeterlijke schurken.

Zo stierf deze verdorven figuur zoals er geen tweede in de geschiedenis te vinden is, wiens trots, woede en overdreven ideeën en zijn vervloekte leer vroegtijdig zijn verschrikkelijk einde veroorzaakten.

Een zeer opmerkelijk voorbeeld dat ter harte genomen moet worden door een ieder die gelooft in de almachtige God, zijn woord en godsdienst en elk mens dat de heiligste redder van deze wereld vervloekt, geniet van zijn eigen ijdelheid en niet wil luisteren naar goede raad.

Het is mijn plicht en ik moest er voor zorgen de wereld juist te

informereren over alles wat er is voorgevallen met deze schurkachtige moordenaar en verachtelijke onverlaat en ik heb er zeer op gelet dat alleen de waarheid mijn pen bestuurde.

11 januari 1664

WILLIAM BYAM

EINDE

Laat dit verslag van John Allins aanslag op de persoon van Zijne Excellentie Francis L. Willoughby van Parham, Kapitein-generaal van het continent van Guiana, Etc. in druk verschijnen

22 mei 1665

ROGER L'ESTRANGE.

Willoughby moest tot mei 1665 in Suriname blijven om van zijn verwondingen te herstellen.

Gedreven door ontevredenheid zouden velen in 1665 Suriname verlaten, maar Willoughby zag kans de gemoederen te kalmeren en hun van hun vertrek te doen afzien.

Ook problemen met de indianen, die na het vertrek van Willoughby alle handelsbetrekkingen met de blanken verbraken, brachten Hollanders, Fransen en Joden er toe het land te verlaten en naar Martinique te vertrekken. Geschenken voor de indianen konden niet verhinderen dat vele plantages onder de voet gelopen werden.

Kort daarop werd Suriname door de Hollanders ingenomen.